

Pamokos tema- M. Daukšos „Postilės“ ir Valstybinės kalbos įstatymo lyginimas.

Užduotys

Palyginkite LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS ĮSTATYMĄ (toliau- Įstatymas) ir M.Daukšos „Postilė“ šiais aspektais:

- 1 . Kokias kalbos vartojimo sritis nurodo „Postilės“ prakalba (3 pastraipa) ir kokias Įstatymas? (II-VIII)
- 2.1 Kuo grindžiamas kalbos vartojimas (kodėl reikia vartot gimtąją kalbą) M.Daukšos „Postilėje“? (3-4 pastraipa)
- 2.2 Kuo remiantis (kas reglamentuoja) valstybinės kalbos vartojimas nusakomas Įstatyme? (27 straipsnis)
- 3.1 Kokį kelią Lietuvai garsėti ir stiprėti numato M.Daukša? (8 pastraipa nuo „tad priimkite...) Kaip nusakoma kalbos vertė? (6 pastraipa nuo „Juk iš prigimties“)
- 3.2 Kokia atsakomybė numatoma nesilaikantiems Įstatymo ir kas kontroliuoja jo laikymąsi? (X)
- 3.3 Kuo skiriasi ir kuo panašūs yra „Postilėje „, ir Įstatyme numatomi ir 3.1 , 3.2 klausimuose minimi dalykai ?
- 4.1 Ką apie skirtingų kalbų vartojimą Lietuvoje mano M. Daukša? (7 pastraipa „visa tai sakau ne tam..)
- 4.2 Kas apie kitų kalbų vartojimą Lietuvos Respublikoje pasakoma Įstatyme? (I Nuostatai)
5. Palyginkite M. Daukšos „ Postilės“ prakalbos ir Įstatymo tekstų kalbą . Kuriam funkciniam stiliui priklauso kiekvienas iš tekstų? Argumentuokite.
6. Kurie M.Daukšos teiginiai apie kalbą yra aktualūs ir šiandien? Įrodykite, kad M. Daukšos prakalbą galima laikyti lietuvių kalbos gynimo ir puoselėjimo manifestu.
7. Remdamiesi M. Daukšos „Postilės“ prakalba , (galite ir kita papildoma asmenine, kultūrine, literatūrine patirtimi) parašykite samprotavimo pastraipą *Ar gimtoji kalba yra vertybė?*

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KALBOS ĮSTATYMAS

1995 m. sausio 31 d. Nr. I-779
Vilnius

I. BENDRIEJI NUOSTATAI

1 straipsnis. Šis įstatymas nustato valstybinės kalbos vartojimą viešajame Lietuvos gyvenime, valstybinės kalbos apsaugą, kontrolę ir atsakomybę už Valstybinės kalbos įstatymo pažeidimus.

Įstatymas nereglamentuoja Lietuvos gyventojų neoficialaus bendravimo ir religinių bendruomenių bei asmenų, priklausančių tautinėms bendrijoms, renginių kalbos.

Asmenų, priklausančių tautinėms bendrijoms, teisę puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius garantuoja kiti Lietuvos Respublikos įstatymai ir Lietuvos Respublikos Seimo priimti teisės aktai.

2 straipsnis. Lietuvos Respublikos valstybinė kalba yra lietuvių kalba.

II. ĮSTAIGOS, ĮMONĖS IR ORGANIZACIJOS

3 straipsnis. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai priimami ir skelbiami valstybine kalba.

4 straipsnis. Visos Lietuvos Respublikoje veikiančios institucijos, įstaigos, įmonės ir organizacijos raštvedybą, apskaitos, atskaitomybės, finansinius bei techninius dokumentus tvarko valstybine kalba.

5 straipsnis. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldos institucijos, įstaigos, įmonės ir organizacijos tarp savęs susirašinėja valstybine kalba.

6 straipsnis. Valstybės ir savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų vadovai, taip pat tarnautojai ir pareigūnai, policijos, teisėsaugos tarnybų, ryšių, transporto, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitų gyventojų aptarnavimo įstaigų vadovai, tarnautojai ir pareigūnai turi mokėti valstybinę kalbą pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytas kalbos mokėjimo kategorijas.

7 straipsnis. Valstybės ir savivaldos institucijų, įstaigų ir organizacijų, ryšių, transporto, sveikatos ir socialinės apsaugos, policijos ir teisėsaugos tarnybų, prekybos ir kitų gyventojų aptarnavimo įstaigų vadovai turi užtikrinti, kad gyventojai būtų aptarnaujami valstybine kalba.

III. TEISMAI

8 straipsnis. Teismo procesas Lietuvos Respublikoje vyksta valstybine kalba.
Valstybinės kalbos nemokantiems teismo proceso dalyviams teismas nemokamai teikia vertėjo paslaugas.

IV. SANDORIAI

9 straipsnis. Visi Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų sandoriai sudaromi valstybine kalba. Prie jų gali būti pridedami vertimai į vieną ar kelias kalbas.

Sandoriai su užsienio valstybių fiziniais ir juridiniais asmenimis sudaromi valstybine ir kita abiems pusėms priimtina kalba.

V. OFICIALŪS RENGINIAI

10 straipsnis. Oficialūs valstybės ir savivaldos institucijų, valstybės įstaigų, įmonių organizuojami renginiai (sesijos, suvažiavimai, susirinkimai, posėdžiai, pasitarimai ir kiti) vyksta valstybine kalba. Tais atvejais, kai kalbėtojas vartoja kitą kalbą, turi būti verčiama į valstybinę kalbą.

Pirmoji šio straipsnio dalis netaikoma Lietuvos Respublikoje organizuojamiems tarptautiniams renginiams.

VI. ŠVIETIMAS IR KULTŪRA

11 straipsnis. Valstybė garantuoja Lietuvos Respublikos gyventojams teisę įgyti bendrąjį, profesinį, aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimą valstybine kalba.

Sąlygos įgyti bendrąjį išsilavinimą valstybine kalba garantuojamos visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

12 straipsnis. Visos vidurinės bendrojo lavinimo mokyklos turi išmokyti valstybinės kalbos valstybės nustatyta tvarka.

13 straipsnis. Lietuvoje viešai demonstruojamos audiovizualinės programos, kino filmai turi būti verčiami į valstybinę kalbą arba rodomi su lietuviškais subtitrais.

Šio straipsnio pirmoji dalis netaikoma mokomiesiems, specialiesiems, proginiams ir tautinėms bendrijoms skirtiems renginiams bei programoms, taip pat Lietuvoje transliuojamoms užsienio valstybių radijo bei televizijos laidoms ir muzikinių kūrinių tekstams.

VII. VARDAI IR PAVADINIMAI

14 straipsnis. Oficialios, sunormintos vietovardžių lytys Lietuvos Respublikoje rašomos valstybine kalba.

15 straipsnis. Lietuvos Respublikoje vartojamos įstatymų nustatytos Lietuvos Respublikos piliečių asmenvardžių lytys. Asmenvardžiai keičiami bei koreguojami įstatymų nustatyta tvarka.

16 straipsnis. Visų Lietuvos Respublikoje veikiančių įmonių, įstaigų ir organizacijų pavadinimai daromi laikantis lietuvių kalbos normų ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-954](#), 2002-06-13, *Žin.*, 2002, Nr. 68-2760 (2002-07-03)

VIII. ŽENKLAI IR INFORMACIJA

17 straipsnis. Lietuvos Respublikoje viešieji užrašai yra valstybine kalba.

Valstybinė kalba privaloma visų Lietuvos Respublikos įmonių, įstaigų ir organizacijų antspauduose, spauduose, dokumentų blankuose, iškabose, tarnybinių patalpų ir kituose užrašuose, Lietuvos gaminių ir paslaugų pavadinimuose bei aprašuose.

18 straipsnis. Tautinių bendrijų organizacijų pavadinimai, jų informaciniai užrašai greta valstybinės kalbos gali būti pateikiami ir kitomis kalbomis.

Užrašų kitomis kalbomis formatas negali būti didesnis negu užrašų valstybine kalba.

IX. VALSTYBINĖS KALBOS TAISYKLINGUMAS

19 straipsnis. Valstybė rūpinasi taisyklingos lietuvių kalbos prestižu, sudaro sąlygas saugoti kalbos normas, asmenvardžius, vietovardžius, tarmes ir rašytinius kalbos paminklus, užtikrina materialinę bazę valstybinei kalbai funkcionuoti, visapusiškai remia kaip prioritetinę mokslo šaką lietuvių kalbos tyrinėjimus ir šią kalbą tyrinėjančias mokslo įstaigas, lietuvių kalbos mokslo ir praktikos knygų leidybą.

20 straipsnis. Valstybinės kalbos globos kryptis ir uždavinius nustato ir kalbos normas aprobuoja Valstybinė lietuvių kalbos komisija.

21 straipsnis. Taisyklingos valstybinės kalbos mokėjimo reikalavimai įtraukiami į valstybės tarnautojų, pedagogų, visuomenės informavimo priemonių ir leidybos darbuotojų atestavimo nuostatus ir taikomi atsižvelgiant į kvalifikaciją bei einamas pareigas.

22 straipsnis. Lietuvos visuomenės informavimo priemonės (spauda, televizija, radijas ir kt.), visi knygų ir kitų leidinių leidėjai privalo laikytis taisyklingos lietuvių kalbos normų.

23 straipsnis. Visi viešieji užrašai turi būti taisyklingi.

X. ATSAKOMYBĖ IR KONTROLĖ

24 straipsnis. Bet kokie veiksmai prieš Lietuvos Respublikos Konstitucijos nustatytą valstybinės kalbos statusą neleistini. Už šio įstatymo nuostatų tiesioginį vykdymą atsakingi institucijų, įstaigų, įmonių, tarnybų bei organizacijų vadovai. Asmenys, pažeidę šį įstatymą, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

25 straipsnis. Šio įstatymo vykdymą kontroliuoja Valstybinė kalbos inspekcija.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-954](#), 2002-06-13, *Žin.*, 2002, Nr. 68-2760 (2002-07-03)

26 straipsnis. Įsigaliojus šiam įstatymui, pripažįstami netekusiais galios:

1989 m. sausio 25 d. Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsakas "Dėl Lietuvos TSR valstybinės kalbos vartojimo" (*Žin.*, 1989, Nr.4-11);

1989 m. vasario 20 d. Lietuvos TSR Ministrų Tarybos nutarimas "Dėl priemonių Lietuvos TSR valstybinės kalbos vartojimui užtikrinti" (*Žin.*, 1989, Nr.7-51).

27 straipsnis. Šis įstatymas įgyvendinamas pagal įstatymą "Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo įgyvendinimo".

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS
